

การพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานสำหรับ เยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

THE LIFE SKILLS CURRICULUM DEVELOPMENT TO PREPARE YOUTH IN JUVENILE VOCATIONAL TRAINING CENTER FOR THE MARKETPLACE

Received: Jan 17, 2023

Revised: April 20, 2023

Accepted: April 27, 2023

*ณัฐวัฒน์ ล่องทอง

*Nathawat Longthong

*ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*Department of Psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

*Corresponding Author, E-mail: nathawat.l@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน มีขั้นตอนจากการศึกษาข้อมูล การสร้าง การตรวจสอบคุณภาพ การนำไปใช้ การขยายผลและการประเมินผล โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะชีวิตก่อนและหลังการเข้าร่วมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อเก็บข้อมูลก่อนการร่างหลักสูตร และเพื่อการประเมินหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การสร้างสัมพันธภาพ ความสำคัญของการประกอบอาชีพสุจริต ทักษะการรู้จักตนเอง การตั้งเป้าหมาย การเผชิญปัญหา การจัดการตนเอง การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และการเสริมสร้างความมั่นใจและเสริมกำลังใจ โดยกิจกรรมในหลักสูตรเน้นการมีส่วนร่วม กิจกรรมที่เน้นการเคลื่อนไหว การเสริมกำลังใจ การเสริมสร้างคุณค่าในตนเอง การรับรู้ความรู้สึก และการคิดอย่างมีเหตุผล ใช้เวลาทำกิจกรรม 8 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง หลังจากการเข้าร่วมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ เยาวชนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อนำหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ไปขยายผลกับเจ้าหน้าที่

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต การเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน

เยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมในหลักสูตรทักษะชีวิตกับเยาวชนได้พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ทักษะ ทักษะคิดด้านบวกต่อกิจกรรมในหลักสูตรทักษะชีวิต และมีความมั่นใจในการนำกิจกรรมไปใช้ในระดับมากที่สุด เมื่อติดตามผลกับเยาวชนที่เคยเข้าร่วมหลักสูตรทักษะชีวิต และออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และมีงานพบว่าเยาวชนเรียนรู้และจดจำกิจกรรมได้ โดยเฉพาะกิจกรรมในทักษะการเผชิญปัญหา และการตั้งเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรทักษะชีวิตนี้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนสามารถทำตามได้

Abstract

This study is a mixed method developmental research. The objective of this study is to develop life skills curriculum to prepare youth in juvenile vocational training center for the marketplace. The research development comprising Information Analysis, Developing and Validating, implementing of the curriculum and Evaluation and Magnify the outcome of the curriculum by integration of the participatory action research process into the research methodology. The data was analyzed by using mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and t-test statistic to compare life skills before and after participating in the life skills curriculum. Also, qualitative research methods were used to collect data before drafting a curriculum and to assess the curriculum by conducting in-depth interviews and focus group discussions. The research showed that this Life Skills Curriculum consisting of Interpersonal Relationship skills, The Importance of Profession Occupation, Self-Awareness skills, Goal Setting, Coping skills, Self-Management skills, Assertiveness skills, Self-Confidence and Self-Motivation skills through participatory, active, encouragement, strengthen self-esteem, empathy and cognitive thinking where the youth in juvenile vocational training center participated in 8 life skills learning sessions and 2 hours per each sessions were able to increase the life skills with a statistically significance of the .001 level. Moreover, after the juvenile vocational training center officers were trained to be the trainers of this curriculum, it was found that after training, the staff gained more knowledge, skills, and positive attitude towards activities and had confidence in implementing activities according to the life skills curriculum at the highest level. Furthermore, After the follow up with youth participated in the life skills curriculum course who leaved the juvenile vocational training center and got a job later, the results revealed that they learned and retained the activities especially activities in coping skills and goal setting. Also, the juvenile vocational training center officers concluded that the life skills curriculum was easy to understand, uncomplicated and followable. In conclusion, this life skills curriculum can

enhance life skills of the youth in juvenile vocational training center and their officers able to train this curriculum accordingly.

Keywords: Life Skills, Preparation for the marketplace,
Youth in juvenile vocational training center

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การว่างงานเป็นปัจจัยหนึ่งของการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จากข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2556) รายงานสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนถึง 36,763 คดี และร้อยละ 36.55 เป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่มีงานทำ และร้อยละ 20.37 เป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ส่วนปี พ.ศ. 2557 มีรายงานสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีจำนวนถึง 36,537 คดี ร้อยละ 45.25 เป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่มีงานทำ และมีร้อยละ 17.52 เป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2557) จากข้อมูลดังกล่าว พบว่าคดีเยาวชนในความรับผิดชอบของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีความเกี่ยวข้องการไม่มีงานทำของเด็กและเยาวชน และการว่างงานยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำ จากการศึกษาของ ศิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยาเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนฝึกอาชีพ หรือมีกิจกรรมส่งเสริมการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน จากปัญหาดังกล่าวองค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศที่ดำเนินงานมากกว่า 78 ปี และดำเนินงานในประเทศไทยมากกว่า 34 ปี มีวิสัยทัศน์ที่จะเห็นเด็กทุกคนบนโลกใบนี้เต็มไปด้วยศักยภาพในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี (Plan international Thailand, n.d.) จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภายใต้ทุนของมูลนิธิซีที ประเทศไทย โดยเริ่มต้นโครงการตั้งแต่ พ.ศ.2560 เป็นต้นมา ตลอดระยะเวลาในการทำงาน องค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ได้จัดการประชุมหารือเพื่อพัฒนาโครงการพัฒนาอาชีพสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ได้แก่ ตัวแทนเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตัวแทนจากภาคธุรกิจที่สนใจที่จะสนับสนุนให้เยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเข้าทำงาน และเจ้าหน้าที่จากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จนกระทั่งในเดือนเมษายน พ.ศ.2565 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ได้ร่วมมือกับ องค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ค้นพบศักยภาพและความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน (กลุ่มประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565) โดยโครงการพัฒนาอาชีพสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ประกอบไปด้วย กิจกรรม

การอบรมทักษะอาชีพ การฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน การฝึกงานและการเตรียมตัวเมื่อได้รับการจ้างงาน และหนึ่งในกิจกรรมที่สำคัญคือ การฝึกอบรมทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างการปรับตัวและเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวก รวมทั้งให้เยาวชนได้เรียนรู้ มีวิธีการปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวในการทำงานเมื่อออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เนื่องจากทักษะชีวิตเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของเยาวชน การมีทักษะชีวิตที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาการจัดการบริหารตนเอง ความไม่ยืดหยุ่น รวมทั้งขาดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดการมีมนุษยสัมพันธ์ (International Youth Foundation, 2014) ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน จากการร่วมมือขององค์การแพลนอินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย และคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาและประเมินหลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อจะนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

สมมติฐานงานวิจัย

หลังการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีคะแนนทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นก่อนการเข้าร่วม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร เยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อายุ 16-25 ปี
2. กลุ่มตัวอย่าง เยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อายุ 16-25 ปี จำนวน 385 คน ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 4 แห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ และนครปฐม
3. นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน หมายถึง กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะภายในส่วนบุคคล ความรู้ กระบวนการคิดและการตัดสินใจเพื่อให้ผู้เข้าร่วมหลักสูตร สามารถปรับตัวจัดการ แก้ปัญหาในการทำงานและการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรจากการศึกษาข้อมูล การสร้าง การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร รวมถึงการนำไปใช้ การขยายผลและการประเมินผลโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่รับเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เข้าทำงาน เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมทักษะชีวิตและการฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

และเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่เคยรับการฝึกอบรมทักษะชีวิตและการฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทดสอบการเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับการทำงานของเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และการวิจัยเชิงคุณภาพในการสำรวจ สังเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการเพื่อการจัดทำโครงร่างหลักสูตรทักษะชีวิต และการประเมินผลรวมถึงการนำหลักสูตรทักษะชีวิตไปใช้

เพื่อพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิต สำหรับเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. 2561 - มิถุนายน พ.ศ. 2565 มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจ สังเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการเพื่อการจัดทำโครงร่างหลักสูตรทักษะชีวิต ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 - เมษายน พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย

1.1 ศึกษา ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตสำหรับการทำงานของเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

1.2 สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะชีวิตในการทำงาน และวิธีการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1.2.1 สัมภาษณ์เชิงลึก เยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และประกอบอาชีพสุจริตมากกว่า 3 ปี จำนวน 4 คน และ ผู้ประกอบการที่รับเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเข้าทำงานมากกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน

1.2.2 สอนทนากลุ่มเฉพาะ เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมทักษะชีวิต และการฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำนวน 4 แห่ง รวม 12 คน และตัวแทนเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่เคยรับการฝึกอบรมทักษะชีวิตและการฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 4 แห่ง รวม 18 คน

1.3 สังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอน 1.1 และ 1.2 เพื่อนำมาจัดทำโครงร่างหลักสูตรทักษะชีวิต

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตรทักษะชีวิต ในเดือนเมษายน-เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย

2.1 จัดทำร่างหลักสูตรทักษะชีวิต และนำร่างหลักสูตรทักษะชีวิต

2.2 นำร่างหลักสูตรทักษะชีวิตไปทดลองใช้

2.3 ปรับปรุงหลักสูตรทักษะชีวิต หลังจากการทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรทักษะชีวิตไปใช้กับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย

3.1 จัดฝึกอบรมการเป็นวิทยากรหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ให้ทีมวิทยากรเพื่อจัดฝึกอบรมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ให้กับเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

3.2 จัดกิจกรรมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ กับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 4 แห่ง

3.3 ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรทักษะชีวิตฯ

ขั้นตอนที่ 4 การขยายผลหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ดำเนินการเดือนกันยายน พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย

4.1 ฝึกอบรมการเป็นวิทยากรหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อเรียนรู้วัตถุประสงค์ หลักการ รูปแบบการฝึกอบรม รวมทั้งฝึกปฏิบัติในการเป็นวิทยากร

4.2 ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการนำหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ไปใช้ เดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. 2565 ประกอบด้วย

5.1 สอนทากลุ่มเฉพาะเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 7 แห่งที่ได้ นำหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ไปใช้ รวมจำนวน 23 คน โดยสอนทากลุ่มเฉพาะ จำนวน 4 กลุ่ม

5.2 สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเยาวชนที่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ และออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และมีงานทำแล้ว จำนวน 10 คน

ทุกขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตฯ อยู่ภายใต้นโยบายการปกป้องคุ้มครองเด็ก ความเสมอภาคและเท่าเทียมขององค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย และทุกขั้นตอนของการวิจัย ผ่านการพิจารณาจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานการติดตาม การประเมินและการวิจัย (Monitoring Evaluation and Research) ขององค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หลักสูตรทักษะชีวิตฯ ที่สร้างขึ้นจากการค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ การสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มเฉพาะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ หลักการ และรูปแบบการฝึกอบรม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง .67 - 1.00 และปรับปรุงตามความคิดเห็น หลังจากนั้นหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ที่ร่างไว้ไปทดลองใช้กับกลุ่มเยาวชนที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบประเมินทักษะชีวิตฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง .67 - 1.00 และปรับปรุงตามความคิดเห็น

3. คำถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์และดำเนินกระบวนการกลุ่ม สังเกต จดบันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวทางสัมภาษณ์ (Interview guideline) โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อเอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบาย เล่าเรื่อง หรือให้ความเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งคำถามมีลักษณะที่ยืดหยุ่น ทั้งจำนวนข้อ การลำดับคำถาม การใช้ภาษาตามความเหมาะสม และผ่านการพิจารณาจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานการติดตาม การประเมินและการวิจัย (Monitoring Evaluation and Research) ขององค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีรายละเอียดได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการสำรวจ สังเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเพื่อการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรทักษะชีวิตฯ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การค้นคว้าจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ สรุปได้ว่า ทักษะชีวิตในการทำงานหมายถึง ความสามารถในการปรับตัวเพื่อให้สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ และมุมมองต่าง ๆ ในการเสริมสร้างการอยู่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข โดยทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพของเยาวชนมีอยู่หลากหลายทักษะ อาทิ การสร้างความมั่นใจในตนเอง ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล ทักษะการจัดการอารมณ์ ทักษะการจัดการความขัดแย้ง ทักษะการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยทักษะชีวิตเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ มีความละเอียดและหลากหลาย

1.2 การสัมภาษณ์เยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และผู้ประกอบการในสถานประกอบการที่รับเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเข้าทำงาน ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะในกลุ่มเจ้าหน้าที่และเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พบว่า ทักษะชีวิตที่สำคัญสำหรับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน ประกอบไปด้วย ทักษะการรู้จักตนเอง ทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการเผชิญปัญหา ทักษะการจัดการตนเอง และทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยควรมีทักษะการรู้จักตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นพื้นฐานที่สำคัญ และควรพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ที่สถานประกอบการต้องการ เช่น ขยัน อดทน ตรงต่อเวลา และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยควรเน้นให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการประกอบอาชีพสุจริต ส่วนกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตควรเน้นการเรียนรู้ที่สามารถนำทักษะชีวิตต่าง ๆ ไปใช้ได้จริง เน้นมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ ไม่เน้นการบรรยาย โดยอาจจะเป็นเกม การเล่น หรือมีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน การพูดคุยกลุ่มย่อย การเขียนใบงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง หรือสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงในการทำงาน

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้จัดทำโครงสร้างหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ประกอบไปด้วย เกมและกิจกรรม การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปราย การระดมความคิด โดยเน้นการมีส่วนร่วม และใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกับการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตตลอดหลักสูตร เน้นฐานกายคือ การเคลื่อนไหว การแข่งขัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ฐานใจคือ การสนับสุนนกำลังใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้ความรู้สึก และฐานคิดคือ การคิด

อย่างมีเหตุผล การคิดรอบด้าน โดยการเรียนรู้หลักสูตรนี้ มีวิทยากรประจำกลุ่ม 1 คนต่อเยาวชน 8-12 คน โดยใช้เวลาทำกิจกรรม 8 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง

ส่วนที่ 2 การจัดทำหลักสูตรทักษะชีวิต

2.1 นำร่างหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ หลักการ และรูปแบบการฝึกอบรม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง .67 - 1.00

2.2 ทดลองใช้ร่างหลักสูตรทักษะชีวิตฯ กับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแห่งหนึ่ง จำนวน 30 คน เป็นเพศชาย จำนวน 15 คน และเพศหญิง จำนวน 15 คน ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2562

2.3 หลังจากจบกิจกรรม ผู้วิจัยได้สอบถามความคิดเห็นของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม และนำความคิดเห็นมาปรับปรุงหลักสูตรทักษะชีวิตฯ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และความต้องการของเยาวชน โดยรายละเอียดของ หลักสูตรทักษะชีวิตฯ ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ และเทคนิคการฝึกอบรมของหลักสูตรทักษะชีวิตฯ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์และเทคนิคการฝึกอบรม
ครั้งที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ	วัตถุประสงค์
ชื่อกิจกรรม เกมโยนลูกบอล	1. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพและทำความรู้จัก 2. เพื่ออธิบายรายละเอียดหลักสูตรทักษะชีวิตฯ เทคนิคการฝึกอบรม เกม การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่ม
ครั้งที่ 2 ความสำคัญของ การประกอบอาชีพสุจริต	วัตถุประสงค์
ชื่อกิจกรรม เกมโยนพร้อมกัน และ เกมการต่ออาชีพ	1. เพื่อสร้างการตระหนักถึงความสำคัญของการประกอบอาชีพที่สุจริต 2. เพื่อรับรู้ถึงความหลากหลายของอาชีพที่สุจริต 3. เพื่อเรียนรู้คุณลักษณะของบุคคลที่สถานประกอบการต้องการอยากให้ทำงาน เทคนิคการฝึกอบรม เกม การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่ม
ครั้งที่ 3 การรู้จักตนเอง	วัตถุประสงค์
ชื่อกิจกรรม กิจกรรมสัญลักษณ์ของฉันทน์	1. เพื่อฝึกทักษะการรู้จักตนเอง 2. เพื่อเรียนรู้การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 3. เพื่อเรียนรู้มุมมองด้านบวกของตนเอง เทคนิคการฝึกอบรม เกม กระบวนการกลุ่มที่เน้นการทำความเข้าใจตนเอง
ครั้งที่ 4 การตั้งเป้าหมาย	วัตถุประสงค์
ชื่อกิจกรรม เกมลงเอย และ เกมปาเป้า	1. เพื่อเรียนรู้ความสำคัญของการมีเป้าหมาย 2. เพื่อการสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพสุจริต 3. เพื่อเรียนรู้วิธีการตั้งเป้าหมายที่สอดคล้องกับความเป็นจริง เทคนิคการฝึกอบรม เกม การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่ม
ครั้งที่ 5 การเผชิญปัญหา	วัตถุประสงค์
ชื่อกิจกรรม นิทานการเดินทางของนกฮูก และ เกมโยนบอลลงตะกร้า	1. เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการเลือก การอยู่ในสังคมโดยคำนึงถึงตนเอง ผู้อื่น และสังคม 2. เพื่อเรียนรู้การให้กำลังใจตนเองเมื่อต้องเผชิญปัญหา 3. เพื่อเรียนรู้ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

กิจกรรม	วัตถุประสงค์และเทคนิคการฝึกอบรม
	4. เพื่อเรียนรู้วิธีการไปสู่เป้าหมายด้วยหลากหลายวิธี 5. เพื่อเรียนรู้การมีแผนสำรอง และการคิดล่วงหน้า เทคนิคการฝึกอบรม นิทาน เกม การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่ม
ครั้งที่ 6 การจัดการตนเอง	วัตถุประสงค์
ชื่อกิจกรรม เกมฮูลาฮูป และกิจกรรมสัตว์ ประหลาดทางความคิด	1. เพื่อเรียนรู้การสังเกตความคิด อารมณ์ พฤติกรรม ความคาดหวังของตนเอง 2. เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงของความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม 3. เพื่อเรียนรู้วิธีการจัดการความคิดด้านลบ เทคนิคการฝึกอบรม เกม การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่ม
ครั้งที่ 7 การกล้าแสดงออกอย่าง เหมาะสม	วัตถุประสงค์
ชื่อกิจกรรม บทบาทสมมติ	1. เพื่อฝึกทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในการทำงาน 2. เพื่อฝึกการสังเกตตนเอง เทคนิคการฝึกอบรม เกม การแสดงบทบาทสมมติ การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่ม
ครั้งที่ 8 การเสริมสร้างความมั่นใจและ การเสริมกำลังใจ	วัตถุประสงค์
ชื่อกิจกรรม กำลังใจให้ตนเอง	1. เพื่อเสริมสร้างการให้กำลังใจตนเอง 2. เพื่อฝึกการพูดกับตนเองด้านบวก 3. เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการประกอบอาชีพในอนาคต เทคนิคการฝึกอบรม การทบทวนตนเอง การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่ม

ส่วนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรทักษะชีวิต

ผู้วิจัยได้จัดฝึกอบรมกับกลุ่มเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อายุ 16-25 ปี จำนวน 385 คน ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 4 แห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการและนครปฐม โดยจัดฝึกอบรมในเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2562 และประเมินผลโดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตฯ ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้สถิติ Paired samples T-test พบว่า หลังการร่วมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการเรียนรู้ก่อนและหลังการร่วมการฝึกอบรม แยกตามศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ระยะ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะชีวิต				รวม
	แห่งที่ 1	แห่งที่ 2	แห่งที่ 3	แห่งที่ 4	
ก่อน	4.11	3.98	4.06	3.96	4.02
	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
หลัง	4.19	4.11	4.16	4.02	4.10
	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
t	1.77	6.22***	7.49***	3.74***	9.40***
จำนวน (คน)	23	50	170	143	385
Std. Deviation	.22	.15	.17	.21	9.40
Std. Error Mean	.05	.02	.01	.02	.19

*** $p < .001$

จากตาราง 2 พบว่า หลังการเข้าร่วมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ เยาวชนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเรียนรู้ทักษะชีวิตฯ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแห่งที่ 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเรียนรู้ทักษะชีวิตฯ มากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนค่าเฉลี่ยก่อน และหลังเข้าร่วมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ของแห่งที่ 1 ไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 4 การขยายผลหลักสูตรทักษะชีวิตฯ

ผู้วิจัยได้จัดฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 26 คน จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 6 แห่ง โดยจัดฝึกอบรม วันที่ 28-30 กันยายน 2563 หลังการฝึกอบรม ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมมีการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และมีมุมมองด้านบวกต่อการเรียนรู้ในหลักสูตรทักษะชีวิตฯ และมีความมั่นใจต่อการเป็นวิทยากรในการจัดหลักสูตรทักษะชีวิตฯ เพิ่มขึ้น

ส่วนที่ 5 ผลการนำหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ไปใช้

5.1 ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะกลุ่มเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 23 คน เป็นชาย 5 คน และหญิง 18 คน จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 6 แห่ง โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเฉพาะออกเป็น 2 กลุ่ม สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ได้นำหลักสูตรทักษะชีวิตฯ ไปใช้ โดยจัดในรูปแบบค่ายทักษะชีวิต นำกิจกรรมบางส่วนไปสอนในวิชาเรียน ใช้กิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ใช้เป็นกิจกรรมเสริมทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยังนำกิจกรรมเหล่านี้ไปถ่ายทอดให้กับเพื่อนร่วมงาน โดยมีทั้งจัดกิจกรรมครบทั้งหลักสูตรทักษะชีวิตฯ และใช้บางกิจกรรมของหลักสูตรทักษะชีวิตฯ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ที่คิดเห็นว่า จุดเด่นของหลักสูตรทักษะชีวิตฯ คือ กิจกรรมเข้าใจง่าย สามารถทำตามได้ เนื่องจากคู่มือมีสื่อวิทัศน์ กิจกรรมเน้นให้เยาวชนมีส่วนร่วม ได้คิดตาม ได้เรียนรู้พร้อมกับการทำกิจกรรม กิจกรรมสนุก ทำหาย คาดเดาได้ยากว่าจะทำได้หรือไม่ได้ และมีอุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรม และรูปแบบกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นการเคลื่อนไหวเหมาะสมกับเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน นอกจากนี้กิจกรรมยังสามารถจดจำได้ง่าย และมีประโยชน์ต่อเยาวชนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงาน ฝึกงาน และการใช้ชีวิตนอกศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เช่น ทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการจัดการอารมณ์ ส่วนปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในหลักสูตรคือ กิจกรรมสัปดาห์หลากหลายทางความคิด เนื่องจากเข้าใจยาก รวมทั้งกิจกรรมที่ใช้ใบงานที่ต้องใช้ทักษะการอ่าน ทำให้เยาวชนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากทำ รวมไปถึงข้อจำกัดของจำนวนวิทยากรต่อจำนวนเยาวชนในการจัดกิจกรรม หากมีเยาวชนมากกว่า 10 คนต่อวิทยากร 1 คน จะทำให้สมาธิของเยาวชนน้อยลงในการทำกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ใช้คู่มือควรได้รับการฝึกอบรมการเป็นวิทยากรในหลักสูตรทักษะชีวิตฯ จึงจะมีความเข้าใจตามวัตถุประสงค์มากขึ้น และสามารถเชื่อมโยง สรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทักษะชีวิตฯ แม้ว่าจะมีสื่อวิทัศน์และคู่มือก็ยังไม่เข้าใจในบางกิจกรรม และอุปสรรคที่สำคัญคือ กิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีเยอะมาก หากมีกิจกรรมนี้เพิ่มอาจจะไม่มีเวลาทำ

5.2 สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเยาวชนที่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรทักษะชีวิตฯ และออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว โดยผู้วิจัยได้ติดตามผลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเยาวชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรทักษะชีวิตฯ และออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว จำนวน 10 คน เป็นชาย 6 คน และหญิง 4 คน มีอายุระหว่าง 19-24 ปี และปัจจุบันประกอบอาชีพช่างกลึง ค่าขาย รับจ้าง (บริษัทสร้างบ้าน/ขับรถส่งอาหาร/โรงงานสแตนเลส) พนักงานทั่วไป งานกราฟฟิก ออกแบบ ตัดต่อ และทหาร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปได้ว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรทักษะชีวิตฯ คือได้ฝึกการคิดแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น รับฟังผู้อื่น จากเดิมไม่เคยทำงานร่วมกับใคร เอาความคิดตนเองเป็นใหญ่ ไม่ค่อยรับฟังผู้อื่น เมื่อได้เข้าร่วมหลักสูตรนำมาปรับใช้ทำให้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคุยมากขึ้น โดยกิจกรรมทำให้พัฒนาความคิดของตนเอง จากเดิมเกรง เริ่มคิดมากขึ้น ไม่ประมาท พัฒนาความคิด การคบเพื่อน การปรับตัว ดังตัวอย่างเช่น กิจกรรมนิทานการเดินทางของนกฮูก เยาวชนกล่าวว่า

“ทำให้รู้จักตนเอง รู้ว่าการเดินทางต้องมีอุปสรรค ต้องแก้ไขเฉพาะหน้าให้ได้ ต้องเจอคนหลายรูปแบบ เราต้องปรับตัวเข้ากับคนอื่นให้ได้ ปรับสภาพการทำงานร่วมกับคนอื่นให้ได้”

“เป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นตัวเราเอง เห็นชัดเจนเลยว่า นกฮูกก็เคยผิดพลาดมา แล้วก็มาเริ่มต้นใหม่”

“นกฮูกเหมือนกับชีวิตจริงที่เราเข้าไปอยู่ข้างในศูนย์ฝึกฯ ว่าเมื่อก่อนเราเป็นยังไง เราทำผิดเลยเข้ามาอยู่ข้างใน เราถูกอบรม ถูกบ่มเพาะ ชัดเจนเลย แรก ๆ อาจจะปรับตัวไม่ได้ แต่ตอนหลังก็ทำตัวเองให้ดีขึ้น”

นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผนชีวิต รู้ว่าทิศทางชีวิตจะต้องไปทางไหน และสาเหตุที่จำได้เพราะได้ทำบ่อย ๆ ทำซ้ำ ๆ จึงจำกิจกรรมเหล่านี้ได้ อีกกิจกรรม คือ กิจกรรมสัญลักษณ์ของฉัน

“กิจกรรมที่ให้เล่าเกี่ยวกับตนเอง ทำให้รู้จักตนเอง ได้ทบทวน ย้อนคิดเกี่ยวกับตนเอง รู้และมั่นใจในความสามารถของตนเอง”

“ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอารมณ์ของตนเอง บางกิจกรรม เช่น กิจกรรมโยนพร้อมกันก็ทำให้เห็นอารมณ์ของตนเองชัดเจนขึ้น จากกิจกรรมยังได้เรียนรู้อีกว่า เราต้องมีความพยายาม ต้องมีใจรักจึงจะสามารถทำสำเร็จ กิจกรรมฝึกให้แก้ปัญหา เช่น หากมีปัญหาเข้ามาหลายอย่าง เราก็ตั้งสติ ค่อยๆ แก้ทีละเรื่อง”

“สิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพจากกิจกรรมการต่ออาชีพ ทำให้ได้รู้ว่าโลกนี้มีอาชีพเยอะมากเลย อาชีพที่เราไม่เคยรู้เคยเห็นมาก่อนก็มี เห็นแล้วก็รู้สึกตกใจ ทำให้เรามองไปได้อีกไกลว่าเรายังมีอาชีพสุจริตอีกหลายอย่างที่สามารถทำได้ ไม่ได้มีแค่งานที่เราชอบอย่างเดียว มีอะไรให้เราทำอีกเยอะ”

การเรียนรู้จากกิจกรรมที่นำมาใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตหลังจากออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน คือ การกล้าแสดงออก กล้าพูด รับฟังผู้อื่นมากขึ้น ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ตนเอง คิดก่อนทำ รู้หน้าที่ตนเอง ได้การวางแผนชีวิต และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น และคิดว่าเป็นประโยชน์สำหรับเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในการเตรียมตัวก่อนการทำงาน

การอภิปรายผล

หลักสูตรทักษะชีวิตฯ เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ และสามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานสำหรับเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเนื่องจากพัฒนาจากความคิดเห็นของทั้งผู้ประกอบการ เยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกฯ และประกอบอาชีพแล้ว เจ้าหน้าที่และเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ และจากการทบทวนวรรณกรรม รวมไปถึงการออกแบบกิจกรรมในหลักสูตรภายใต้ข้อจำกัดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เช่น การไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องมือสื่อสาร หรือระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เกมและวิธีการฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม แม้ว่าทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานมีมากกว่า 300 ทักษะ (Gazda; Childers; & Brooks, 1987) ทักษะชีวิตต่าง ๆ ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ และแต่ละทักษะมีรายละเอียด โดยการพัฒนาขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคล (International Youth Foundation, 2014) แต่หลักสูตรนี้ก็เป็นหลักสูตรหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานภายใต้บริบทที่จำกัด แม้ว่าจากผลการจัดกิจกรรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแห่งที่ 1 จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะชีวิตก่อนและหลังการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแห่งที่ 1 มีจำนวนเยาวชนน้อย และมีกิจกรรมและการฝึกทักษะชีวิตอยู่เป็นประจำจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเยาวชนเคยเข้าร่วมกิจกรรม และออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแล้วพบว่า เยาวชนสามารถจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้ โดยเฉพาะกิจกรรมการเดินทางของนกฮูก ที่เยาวชนส่วนใหญ่จดจำรายละเอียดได้ โดยกิจกรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการเล่าเรื่องเหมือนนิทานร่วมกับการอภิปรายกลุ่ม เนื่องจากนิทานเป็นที่ช่วยให้เรียนรู้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะสนุก ให้แง่คิด เป็นวิธีการสอนปรัชญา และสามารถส่งเสริมกระบวนการคิดได้ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการเสริมสร้างทักษะชีวิต (วิไลวรรณ กลิ่นถาวร. 2563) นอกจากนี้ในกิจกรรมของหลักสูตรยังมีตัวอย่างจริงจากเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการทำกิจกรรมการแข่งขัน ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเองทั้งความคิด มุมมองที่มีต่อตนเองและเพื่อนคนอื่น ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตต่าง ๆ เนื่องจากทักษะชีวิตสามารถเสริมสร้างได้จากการเรียนรู้จากตัวอย่าง การเรียนรู้จากผลที่ตามมา ซึ่งวิธีต่าง ๆ สามารถพัฒนาทักษะชีวิตได้จากการมีประสบการณ์ชีวิตของตนเอง (Nelson-Jones. 1997: 14-18 อ้างถึงใน สกล วรเจริญศรี. 2550 หน้า 53-54)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในช่วงของกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยใช้เวลาทำกิจกรรมประมาณ 1-2 เดือน และให้ทำกิจกรรมประมาณ 3-5 วันต่อสัปดาห์ โดยเน้นการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตที่เป็นประสบการณ์เฉพาะของตนเอง

2. ควรมีการติดตามผลกับกลุ่มเยาวชนเคยเข้าร่วมกิจกรรม และออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ในจำนวนที่มากขึ้น เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยสามารถสอบถามประสบการณ์ของการดำเนินชีวิต หลังจากออกจากศูนย์ฝึกฯ และประสบการณ์ในการปรับตัวเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความครอบคลุมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ภายใต้งบประมาณของมูลนิธิจิตดีประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และบทความวิจัยนี้ได้รับอนุญาตให้ตีพิมพ์จากองค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย และมูลนิธิจิตดีประเทศไทยแล้ว

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2556). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ.2556.

<https://www.djop.go.th/images/djopimage/stat2556.pdf>

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2557). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ.2557.

<https://www.djop.go.th/images/djopimage/yaer2557.pdf>

กลุ่มประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). NEWS DJOBS.

<https://www.djop.go.th/storage/files/15/%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7%20MOU%20PLAN.pdf>

วิไลวรรณ กลิ่นถาวร. (2563). ผลการใช้หนังสือนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัด

สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1. *ศึกษาศาสตร์สาร*, 4(3), 93-105.

สกล วรเจริญศรี. (2550). การศึกษาทักษะชีวิต และการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนวัยรุ่น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

http://thesis.swu.ac.th/swudis/Coun_Psy/Skol_V.pdf

ศิริวรรณ กมลสุขสถิต. (2563).แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดี

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 7(1), 1-19.

Gazda, G. M.; Childers, W. C.; & Brooks, D. K. (1987). *Foundations of Counseling and Human*

Services. McGraw-Hill. International Youth Foundation. (2014). *Strengthening Life Skills for Youth: A Practical Guide to Quality Programming*.

https://iyfglobal.org/sites/default/files/library/Strengthening_Life_Skills_For_Youth.pdf

Plan international Thailand. (n.d.). *PLAN INTERNATIONAL THAILAND*. [https://plan-](https://plan-international.org/Thailand)

[international.org/Thailand](https://plan-international.org/Thailand)